СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LIII. Ч. 90. НЮ ЙОРК І ДЖЕРЗІ СИТІ, вівторок, 8-го травня 1945. No. 90. NEW YORK and JERSEY CITY, Tuesday, May, 8, 1945. VOL. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ЧОТИРИ ПОТУГИ ПОГОДИЛИСЯ НА ЗАСАДНИЧІ ДОДАТКИ ДО МІЖНАРОДНЬОГО ЧАРТЕРУ

Чотири великі держави, які скликують конференцію в Сан Франсиско, погодилися на 19 засадничих поправок до проектованої міжнародньої організації для забеспеки миру.

Ще лише одна точка стала на мертвій точці, а це пропозиція сенатора Вандерберга, щоб будуча міжнародня організація мала право провірки заключених союзів. Совєтська Росія вважає, що це спроба уневажнення її договорів із Францією, Чехо-Словаччиною й Польщею.

Засадничі справи, на які погодилася Америка, Росія, Анґлія й Китай, це такі:

Ревізія чартеру; право зміни відносин, які можуть довести до війни; підставою ділання нової організації і всіх її членів мусить бути справедливість і шанування основних прав; охорона для малих держав при вирішуванню нутрішних труднощів; інкорпорація міжнароднього суду справедливости в новій організації.

Загалом зголошено тільки поправок, що вони обіймають до 1,000 сторінок друку. Особливо рухливими були малі держави при зголошуванню поправок. Час на зголошування минув в пятницю 4. травня.

Пропавші польські емісарі спинюють вирішення справи.

Нагле погіршення в вирішенню запрошення Польщі на конференцію прийшло саме у хвилині, коли вже Три Потуги почали складати пляни створення нового польського уряду. Погіршення прийшло тому, що Совети не дають вияснення, що сталося з 15 висланниками польського лондонського уряду на переговори до Москви. Міністер заграничних справ Вячеслав Молотов не міг дати ніякого пояснення про цю справу представникам Америки й Анґлії, які перебувають у Сан Франсиско.

АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ НЕ БУДЕ НАГЛО ЗМЕНШЕНА.

За вістями з Вашинґтону величина американської армії, не буде зменшена після Дня Перемоги в Европі. Про це сказав начальник головної булави, ґенерал Джордж С. Маршал, перед військовою комісією палати репрезентантів. Він твердить, що европейську армію треба перенести на Тихий океан, де війна проти Японії мусить бути посилена. На підставі складеної програми з цієї армії останеться в Европі 400,000 вояків, відпустку дістануть 1,800,000, а перевезених буде 6,500,000 вояків.

ЮНРРА ПОСИЛЮЄ ДОПОМОГОВУ АКЦІЮ.

Директор Адміністрації Ріліфу й Регабілітації Обєднаних Держав Герберт Г. Лімен оприлюднив свої наміри залишити всякі спроби особистого відпочинку і посвятити ввесь час на посилення допомогової акції на европейськім терені. Він проведе час на порозумінню між Вашинґтоном і побутом в лондонськім бюрі допомоги. Лондонське бюро має під своїм доглядом всю допомогову працю на континенті, а це в Греції, Юґославії, Італії, Франції, Люксембурґу, Бельґії, а також в Чехословаччині, Голяндії, Норвеґії, Данії, Альбанії й Етіопії. Одна Польща буде винята зпід нагляду Лондону тому, що там ще не дійшло до згоди для створення уряду.

ВЕЛИКІ ПРИГОТУВАННЯ ДЛЯ ВІДБУДОВИ СОВЄТІВ.

У готелю Билтмор в Ню Йорку відбулися збори техніків, бизнесовців і урядовців Краєвої Ради для Американсько-Совєтської Приязни в справі відбудови знищених земель під Советами при помочи американців. Підготову робиться на велитенські розміри. Вона обіймає кредити, матеріяли, харчі і працю американських технічних сил для допомоги Советам. Надіються, що вже незабаром конґрес одобрить кредит для Советів через департамент торгівлі.

ПРОЦЕС ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОГО ОФІЦИРА ЗА ШПИГУНСТВО.

Лютенант американської флоти Лаврент Йоганнес Бракс, родом з Голяндії, станув під федеральним судом в Ню Йорку, обвинувачений у шпигунстві. Йому закидають, що він, як резервовий офіцир флоти продав ще в 1942. р. державам Осі тайні пляни для оборони Америки. Підсудний борониться тим, що він в такий спосіб хотів перехитрити аґентів держав Осі. На випадок, колиб суд признав його винуватим у закидах, йому грозить кара смерти.

Згадують про делеґацію Українського Конгресового Комітету в Сан Франсиско

Пресова аґенція Інтернешенел Нюз Сирвис додає із Сан Франсиско:

„Стефан Шумейко із Мейплвуд, Ню Джерзі, стоїть на чолі делеґації За Вільну Україну. Ця делеґація прибула до Сан Франсиско 3. травня. Вона твердить, що 45,000,000 українців не мають голосу на конференції у Сан Франсиско, не зважаючи на це, що Обєднані Держави, на домагання російського міністра закордонних справ Молотова, признали Україні місце.

„Шумейко сказав, що Молотов „заявив" начеб то він представляв український нарід" — а опісля додав — „що кожен, хто обізнаний із тоталітарним устроєм Советської держави, розуміє, що серед таких відносин не буде правдивої української репрезентації на теперішній конференції для забеспеки".

Ґазета Нюарк Івнінг Нюз, за якою подаємо цю новинку, у виданню з пятниці 4. травня, пише далі, що Шумейко є предсідником Українського Конгресового Комітету Америки, що його він помагав організувати у Вашинґтоні в 1940. році. Ціль цього комітету така: Поширювати в Америці зрозуміння і приязне відношення до боротьби України за вільну, незалежну й демократичну державу; допомагати Україні після війни, щоб вона діждалася справедливого й рівного трактування як вільний і злучений член европейської родини держав; вести матеріяльну допомогу военним жертвам України і скоординувати та скріпити участь американських українців в наших военних змаганнях.

Ґазета поміщує теж фотоґрафію Степана Шумейка та його життепис.

ДУМАЮТЬ, ЩО НАЦІСТИ ЩЕ ВИКОНАЮТЬ КІНЦЕВИЙ НАПАД СОБМАРИНАМИ

У вашинґтонських дипльоматичних колах панує переконання, що націсти зосереджують свої сили в Норвеґії на те, щоб звідси виконати останній напад підводними лодками. Нараховують, що цих лодок було 600, а тепер їх число змаліло до 200. Напад можуть виконати самі команданти субмарин навіть потім, як команда армії піддасться й заперестане правильну війну.

Данці демонструють спроводу здачі німецьких військ

Здача німецьких військ у Данії на руки маршала Монтґомері викликала в столиці масові демонстрації. Як тільки радіо принесло цю вістку, люди почали на вулицях кричати з радости, танцювати, обійматися. Потім пішли демонстративно перед палату короля. Замічено, що в демонстраціях брали участь деякі німецькі вояки

КОРОЛЕВА ВІЛЬГЕЛЬМІНА ВЕРНУЛАСЯ ДО ГОЛЯНДІЇ

Королева Вільгельміна вернулася літаком до Голяндії. Радіова стація „Вільна Голяндія" сповістила, що королева задумує пробути наперед якийсь час у „звільнених округах".

ГОРТІ ДОМАГАЄТЬСЯ КРІСЛА НА МИРОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ

У своїй розмові з кореспондентами американських військ заявив адмірал Горті, бувший диктатор Мадярщини, що він вислав уже листа до президента Трумана з домаганням признати Мадярщині право до репрезентації на мировій конференції. Він казав, що Мадярщина не хотіла встрявати в війну, але її до цього заставила Німеччина.

ІТАЛІЙСЬКІ ДЕМОНСТРАЦІЇ В СПРАВІ ТРІЄСТУ

Вістка про заняття Трієсту ново-зіляндськими військами та про заяву маршала Тіта, що ново-зіляндці зробили це без порозуміння з юґославським урядом, викликала бурливі демонстрації в Римі. Студенти скликали демонстрацію на площу з гробом Невідомого Вояка для протесту проти заняття Трієсту Юґославією, а на вістку про це комуністи влаштували протидемонстрацію. Прийшло до бійки. По демонстрації провідник комуністів видав заяву, що Трієст має італійський характер.

ҐЕНЕРАЛ КЛАРК ОСТЕРІГАЄ ІТАЛІЙСЬКИХ ПАРТИЗАНІВ

Зоглядну на те, що німецькі вояки висказують побоювання, що італійські партизани готові на них нападати по їх здачі, ґенерал Кларк, командант аліянтських військ в Італії, остеріг партизанів, що за міждержавними конвенціями на ворога, що здався, нападати не вільно. Деяким німецьким відділам, що здалися, американці дозволили задержати зброю, поки не наспіють аліянтські війська для перебрання її у свої руки.

НАЦІСТИ ПАЛЯТЬ АРХІВИ

Німецька амбасада в Стокгольмі, приготовляючися до здачі мешкання з упадком націстичного уряду в Німеччині, почала палити всі документи. Мала їх так багато, що не могла спалити їх усіх у своїх печах і тому передала 11 тон документів і архівів на спалення в одній крематорії.

ГАРМАТИ-ВЕЛИКАНИ, ЩО ОБСТРІЛЮЮТЬ ЯПОНЦІВ. — Отся сцена є знята на острові Окінава. Американські гарматчики обстрілюють японські позиції з велиханських гармат, відомих під назвою „Лонг Томс". Незабаром побачимо їх на японському фронті далеко більше, бо надійдуть ті, що були на службі в Европі.

ЩЕ ПІВ МІЛІОНА НІМЦІВ ЗДАЛОСЯ АНҐЛІЙЦЯМ

Всі німецькі війська в Голяндії, Данії й північно-західній Німеччині здалися ґенералови Монтґомеріови, признавши видно дальшу боротьбу безвиглядною. Вони склали свою зброю на руки переможців. Одна 21. Військова Ґрупа дістала за 48 годин понад міліон бранців.

Тепер осталися німецькі війська тільки в Норвеґії, Чехії та Юґославії.

„НІМЦІ ЗОВСІМ РОЗБИТІ НА СУШІ, ВОДІ Й В ПОВІТРЮ" — АЙЗЕНГОВЕР.

Ґенерал Айзенговер, начальний командант аліянтських військ в Европі, видав спеціяльну заяву, в котрій каже: „На сухоземі, на морю й в повітрю німців вже зовсім розбито. Їм осталося тільки одно: здатися".

Подаючи цю заяву ґазетярам, ґенерал додав: „І вони знають, що вони розбиті".

СПОДІВАЮТЬСЯ Й ЗДАЧІ НІМЦІВ У НОРВЕҐІЇ.

Британські военні обсерватори догадуються, що адмірал Деніц, новий вожд німецького народу, задумує здати всі німецькі боеві частини в Норвеґії на руки американців і британців, а тим самим таки виконати первісний плян націстів, котрий виявив Гімлер, коли пропонував через графа Бернадота, здачу німецьких військ на руки Британії й Америки, але не на руки советського союзу.

ЧЕРВОНІ ДОБУВАЮТЬ „ЧЕСЬКУ РЕДУТУ".

Советські війська воюють ще далі проти сильних німецьких позицій у ґорах Чехословаччини. Вони заняли вже цілу Словаччину. Особливо завзятий бій звели їх повзи коло моравського міста Оломунця, котре має велике значіння для военної продукції.

Німці кажуть, що советські війська почали ще одну офензиву в напрямі Горішньої Австрії, намиряючися получитися з американцями коло Лінцу.

ТИРОЛЬЦІ ЛОМЛЯТЬ ТРАДИЦІЮ ЛЬОЯЛЬНОСТИ.

Сема Американська Армія, що заняла південну Німеччину, поспішає тепер через Бренерський провал на стрічу американських військ в Італії та на схід через Австрію й Чехію на стрічу Червоної Армії. Ці війська заняли міста Зальцбурґ, столицю краю того імени; Берхтесґаден, де Гітлер мав свою літню палату, та Інсбрук, столицю Тиролю. В Інсбруку американські війська стрінулися з несподіваною демонстрацією: тирольські мужчини, жінки й діти, залягли вулиці та з галасливою радістю витали американські війська.

ДЕ ДІЛОСЯ ТІЛО ГІТЛЄРА?

За донесеннями совєтської преси, советські вояки старалися обшукати канцелярії будинку уряду Гітлера в Берліні, але в них горів такий сильний пожар, що вони мусіли відступати. Коли там справді було тіло Гітлера, певно згоріло. В пожарі, як кажуть ґазети, згоріли докази, якщо такі були, що Гітлер не згинув у своїм уряді.

Підчас переговорів між німецькою й советською командою за здачу німецьких військ у Берліні німецький снайпер вистрілом скалічив у голову російського майора Белоусова, одного з советських посередників. З пімсти за це советська команда зарядила на німецькі позиції найсильнішу гарматну сальву цілої війни, яка продовжувалася, поки німці знову не попросили нагоди здатися.

ОДИНОКЕ НАЦІСТИЧНЕ РАДІО ГРАЄ НА НУТУ „ОСТАННЬОЇ ГОДИНИ ВІЙНИ".

Німецька радіова стація у Вільгельмсгафені, остання, що осталася в руках націстів, апелює тепер до німців держатися спокійно „в цю останню годину війни". З тої стації подано вістку, що адмірал Деніц дав Тербовенови, націстичному комісареви в Норвеґії, та Бестови, німецькому амбасадорови в Данії, „особисті прикази для будучности". Говорило радіо: „Наші вояки воювали через шість літ. Будьмож тепер обєднані в останню годину війни".

МАСАКРА НІМЦІВ НА БАЛТИКУ.

Британці зорганізували проти німецьких кораблів, що пробують вивозити німецьких вояків з Німеччини до Норвеґії на останню боротьбу проти Аліянтів, найбільшу фльоту літаків, і ці вже другий день без упину били по німецькій гармаді бомбами, скорострілами й ракетами. Літаки розбили зовсім ворожий конвой на проливі Катеґаті (між Швецією й Данією). Тимчасові обчислення показують, що британці затопили німцям 13 кораблів та ушкодили 61. Декотрі з кораблів боронилися завзято.

КІНЕЦЬ КАМПАНІЇ НА БУРМІ.

Адмірал Мавнтбетен проголосив, що кампанія на Бурмі покінчилася. Ворог втратив у цій кампанії 347,000 вояків, з того 97,000 убитих.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of Octobed 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
на пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
Число з суботи (з англійською Частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Надзвичайна Кампанія „Свободи"

На іншому місці часопису є започаткowання надзвичайної кампанії „Свободи", якої ціль знайти між американськими українцями чи їх організаціями 500 жертводавців, що жертвувалиб одноразово готівкою не менше як 100 долярів на допомогу українським жертвам війни.

Щоби та акція стала для всіх цілком ясною, хочемо сказати про неї дещо більше. І так хочемо в першу чергу зазначити, що вона не є якоюсь „окремою" допомоговою акцією „Свободи", У. Н. Союзу, чи одиниць. Не є просто тому, що все свідоме, зорганізоване й здисципліноване наше громадянство визнає тільки одну, загально-народню акцію допомоги українським жертвам війни, а це ту, якою керує Українсько-Американський Допомоговий Комітет, що має свій осідок у Філядельфії. І не зродилась та кампанія „Свободи" з бажання тих, що її започаткували першими жертвами, щоби мати за таку акцію якесь спеціяльне признання, бож хтось мусів ті жертви започаткувати, а що думка зродилась у домівці „Свободи", тож природне, що звідтам мусіли вийти попри перші слова теж і перші жертви. А чому „Свобода" взялась за таку надзвичайну кампанію, то на те дамо ось таку просту, правдиву і сумлінну відповідь:

Супроти величі горя, нужди і нещастя, що звалилися через ту кріваву війну на наших рідних в старім краю, не можливо нині нікому з нас не зробити щось такого для допомоги тим нещасним, що моглоб хоч трохи заспокоїти наше сумління і моглоб нам далі давати право зараховувати себе до тих, що з української крови і так славно й по геройськи боролись та гинули в розквіті життя в надії, що цею боротьбою і своєю смертю принесуть свому народови свободу, а світови новий і кращий лад.

Понад 50 років — святкуючи Христове Воскресення — взивала „Свобода" наш загал, щоб у це свято, святкувати і жертвувати для бідних і переслідуваних. І нераз і не два такі збірки вона сама переводила. Нині рішені ми зробити це на більші розміри, бо нині ми свідками такої великої людської трагедії й такого великого числа нещасних українських жертв війни, що кожному з нас треба братись за участь у такій великій допомоговій акції, якої в нас ще ніколи не було.

Так це розуміє „Свобода". А що сама вона — в матеріяльному розумінню — ледви біду латає, то зачинає ось ту кампанію на допомогу українським жертвам війни тільки своєю скромною двісті-доляровою жертвою. Зате зачинає її в твердій вірі й надії, що за нею підуть інші з сто-доляровими жертвами, або більшими.

І ще одно: Певно, теж і „удовина лепта" є в гуманітарній акції цінна і пожадана, як і в кожній іншій, де іде про грошеві жертви. Та наша кампанія є звернена до тих, що Богу дякувати не зле маються і не зле заробляють. Вона звернена до тих, що хоч і добре не маються, а мають добре серце і сильну волю відмовити собі не одного, а так заощаджене пожертвувати найнещасливішим з нещасливих — в память Христового Воскресення з пропамятного 1945 року.

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА

Новини, які надходять, тут і там, з українських земель, не можуть у цьогорічний Великдень наповняти американських українців радістю. Бож тільки смуток приносять нам новини про розстріли українських священиків, про пропавших без вісти українських провідних людей, чи про масові виселення на Сибір чи на невільницьку працю на зимній півночі чи в гарячій Азії.

Найгірше болить нас одначе те, що ми безсильні, щоб тому бідному нашому народови в старім краю подати дійсно помічну руку. Але тепер настали такі часи, що заки ми вспіємо помогти старому краеви, ми повинні помогти в першу чергу самим собі в Америці. І то вже тому, що наше життя на тому континенті набирає тепер ще більшої ваги, як бувало. Саме тепер його треба не тільки для нас самих, але й для добра українського народу, що далі в неволі й нещастю. Зокрема треба нам — і то дуже треба сильної Української Церкви в Америці, бо на Українську Церкву пішов тепер в Україні чи не найсильніший московсько-большевицький удар. І то як на Українську Католицьку Церкву, так і на Українську Православну. Так, що обидві можуть там бути тепер цілком знищені, а на їх місце може прийти московське православіе.

Такі обставини мусять прикувати до себе увагу кожного з нас, що бажає українському народови добра і волі. Вони мусять заставити думати кожного знас уже ради нашого власного добра в Америці, бож Церква відграє і тут дуже велику ролю, як в нашому особистому, так і громадському життю. Вистарчить піти на Великдень в якомусь більшому місті під українську церкву, щоб поглянути на ті маси народу, що в той день є у церкві, чи під церквою, а то й на вулиці, щоб зрозуміти, як великим є вона притягаючим центром, хочби для многих тільки раз у рік... Бо хоч раз у рік почує дехто благодатний вплив ось таких слів як „І друг друга обіймем", чи „і ненавидящим нас простім все з Воскресенням". А ті слова, що є в українському єстві, звикли у нас віддавна споювати мирних і сварливих, молодих і старих, в Україні й не на Україні сущих — в одну сімю.

Не тут місце розглядати ролю, яку відіграла Церква в життю американсько-української громади. Зате є потреба зясувати собі хоч теперішне положення й ролю Української Церкви серед громадян українського роду. Здебільша народне життя перестало бити оцим давнім темпом, що то аж грудь розпирало. Різні установи притулилися тепер по громадах коло церков. Хори, школи, допомогові товариства, аматорські кружки, товариства молоді — все те має пристановище при церквах. А подекуди з цілого громадського життя осталася вже лише сама церква.

Такий є тепер стан і з цим треба рахуватися.

Впарі з цими змінами треба нам зареєструвати ще й інші зміни, які прийшли незалежно від нашої громадянської діяльности чи безділля. Советська Росія, яка ще до недавна ставилася до религії і до церкви ворожо, і яка при помочі своїх світових аґентур намагалася знищити осередки релігійного життя, тепер змінила свою тактику. Скликання церковного синоду і створення московського церковного патріярхату під покровом Советів, це не дрібничка. Бо навіть не треба розбирати цієї події дуже основно, а пригадати собі, чим була російська царська Православна Церква, щоб зрозуміти, яка це небеспека для Української Церкви, як церкви українського народу. Рафіновані способи нищення Української Католицької Церкви в Америці до російської революції в 1917 році ще нині жахом наповнюють таки душу кожного українця, бож тут було нищення у першу чергу „української церкви". Тепер, що правда, не стало Православної Церкви царського уряду, але прийшов на його місце большевизм, але та язва викривлювала душу українського народу ще гірше від царської Православної Церкви. А що доперва тепер буде, як виступають вже разом большевизм і советська Православна Церква! Чи не пора нам передумати основно оцю злуку і її можливі наслідки хочби тільки для української громади в Америці? Чи не варта присвятити тому хоч трохи часу і розваги, що загрожує нам самим, нашому власному тут життю.

Змісця можна ствердити, що український загал в Америці цілком на це не приготований. Досі кожен був цього переконання, що лише громадське життя розбивають большевики. Церква, відбивши перші спроби большевиків, чулася у нас безпечною. Але тепер цього нема, бо зайшли великі зміни. До тих змін большевики заздалегідь приготовилися, порobили відповідні пляни і тепер випустили перші стріли. Тими стрілами вони церков не валять. Зате добираються до їх середини, щоб опанувати їх так, як колись опановували многі наші товариства, з яких забирали гроші, а членів, як не перетягнули до себе, то просто здеморалізували.

Ми є тепер свідками різних, багатомовних фактів. Бачимо політичні послання православних українських священиків, писані в большевицькім дусі в українській справі. А чи є духова реакція на це збоку тих, що природно перші повинніб зареагувати? Знов є громади, де большевики політикують в салях української католицької церкви, чи разом з вірними цеї церкви та їхнім парохом, що не бачить, що большевицькі чи про-большевицькі реферати деморалізують вірних на всі заставки. І це діється в тому часі, коли католицька Єрархія Америки напружує усіх сил, щоб рятувати католицьку Польщу перед заливом большевизму. А в нас — у такому для українського життя грізному часі — не чути голосу, щоб остерігав перед хитрунством большевиків, що тепер вдираються до наших церковних гаⅼь і парохій.

Це лише один зразок. Але він значучий. Це ніщо інше, а біблійне „мане, текель, фарес" на стіні нашого релігійного й громадського життя.

При тому насувається ще таке питання: Як дійшло до того, що большевики вдираються і в наше церковно-народне життя?

Відповідь проста: З неробства у громадських справах, з байдужности до тих ідеалів, якими ми досі жили. Бо як не робимо вправ із мобілізацією для рятування української політичної справи, то за тим мусить прийти і втрата в церковній ділянці. „Мане, текель, фарес"!

Це не залякування, що не має глибших основ. Це не видумки. Це не критика для критики. Це не підкопування релігійних установ, ні підкопування церковних авторитетів. Це початки гіркої дійсности, які можна відповідною активністю знівечити і не тільки усувати загрозу Церкві, а тим самим і нашому народному життю, але ще на гробі цеї загрози розвинути нове життя повне нової сили і енергії та полету, так потрібних у теперішню пору як для Української Церкви в Америці, так і Української Церкви взагалі.

Історичні часи, які переживаємо, вимагають від нас й історичних діл. Ми можемо тепер вратувати в Америці не одно таке, що вже втрачене чи буде занепадати, а то й загибати, на українських землях. Очевидно, що не тому занепадати чи загибати, що так собі цього бажає український нарід, але тому, що такою є політика в Україні тих чужих і ворожих елементів, що нею правлять. Нашим моральним обовязком в такому положенню повинно бути заховання ось тих цінностей, що питомі українській культурі й характерови українського народу в тому переконанню, що робимо отсим велику прислугу, собі, нашому краєви і людству. А до того, що повинно бути заховане як дуже цінний релігійно-культурний скарб христіянської цивілізації належить — Українська Церква.

Даймо образ свого життя

Під впливом публікації повісти про життя українських іміґрантів у Канаді повинно би повстати серед багатьох інших українських іміґрантів бажання лишити зо свого боку якийсь образ того життя. Коли взяти під увагу, що в північній Америці, в Злучених Державах і Канаді, є разом коло міліон людей українського роду, то можна з усім великою певністю припустити, що серед цього міліона найдеться принаймні кількадесять людей, які мають щось сказати про те життя іншим людям. Таких людей з такими бажаннями стрічаємо серед кожної іміґрантської групи в Америці, і не може бути, аби українська іміґрація була під цим зглядом інакша від інших. З тої причини, що серед українських іміґрантів є багато неписьменних, багато людей, які моглиб щось вартісне сказати, не зможе цього зробити, просто, не маючи для цього звичайного нині засобу, письма; все таки людей, які вміють писати, мусить бути поважне число.

В американській літературі працює вже багато авторів різних іміґрантських походжень. Є німці, як Драйзер, айриші, як Оніл й Джеймс Фарел, жиди, як Фені Герст, шведи, як Карл Сендберґ, портуґальці, як Дос Пасос, вірмени, як Сароян, шкоти, як Мекліш, і т. д. Крім них є ще багато в кожній з тих груп людей, що пишуть про це життя своєї групи в своїй рідній мові. Кожна іміґрантська група видно хоче оставити по собі образ свого життя, бо кожна з них видно добачує в цьому життю щось таке, що заслугує вічної памятки в літературних творах.

З українською іміґрацією не може бути інакше. Це, що українські іміґранти походять майже всі з нації й культури, далекої до панівної тут англьо-саської, робить образ цеї групи не менше цікавим, але якраз більше цікавим, більше бажаним, бо при більшій різниці між життям у старім краю й життям в Америці приноровлення українського іміґранта до Америки були повніше глибших переживань і потрясень.

Ці згляди повинні отже тих наших людей, що цікавляться літературним рекордуванням міґрантського життя, не відстрашувати, але якраз заохочувати. Вибити треба собі при тому думку, що наше життя тому нікому не цікаве, бо воно таке відмінне від інших способів життя. Це почуття виходить тільки з почуття суспільної нижчости, вбитої нам вихованням у суспільно нижчій верстві. На ділі правда находиться в зовсім іншім боці: чим більше відмінне якесь життя від пересічного, в даному випадку, від загально американського, тим більше воно цікаве для тих, що знають те звичайне й пересічне.

Заохочуючи цими словами наших людей до описів своїх переживань, мусимо одночасно остерегти їх перед думкою, що нібито такий образ їх переживань мусить мати тільки одну форму повісти, тобто довжезного оповідання з низкою описаних дієвих осіб, зо зжато обдуманою „історією" і т. д. Певно, як хтось має охоту писати повість, не повинен про це тільки думати, але брати й писати. Одначе, повість це не одинока літературна форма, що стоїть до розпорядимости людині, в котрій назбиралося різних іміґрантських переживань стільки, що вона хоче їх викинути зо себе на світ божий. Близькою до повісти, а все таки різною від неї формою є так зване оповідання, себто коротше оповідання (наприклад 3 тисячі до 10 тисяч слів), яке малює одно критичне переживання одної людини так, що з цього читач пізнає й велику правду про характер людини й про хід людського життя. Яку форму вибирати, чи повість, чи оповідання, це залежить уже від уподобання людини та від матеріялу, що вона його хоче обробити.

Попри такі повістярські оброблення удачі людей та подій з людського життя, є ще інші роди літературного оброблення своїх переживань. З них нині дуже популярним є спомин, або як їх по книжньому називають, мемуарами. Тут людина вже оповідає про те, що вона справді сама бачила, пережила й передумала, називаючи всіх людей і себе їх власними йменами. Українська мемуаристика, нажаль, дуже скупа, а вся українська іміґрація, що певно сумою своїх життевих досвідів дуже багада, здобулася тільки на одні такі спомини (покійного нині українського священика Олекси Пристая). Це певно не є ніяка пересада сказати, що в серцях і памяти українських іміґрантів в Америці є заховані певно просто невичерпані скарби для споминів. Відноситься це передусім до першого покоління української іміґрації, що незадовго вже певно усе зійде до гробу й уступить місця другому поколінню. Тому добре було би, щоби ця перша ґенерація української іміґрації постаралася тепер, поки ще час, передати свої переживання й досвіди грядучому поколінню, надаючи їм тривалу, себто писану форму.

Спомини, як повістярський

ОЛЕКСАНДЕР ЛУГОВИЙ

БЕЗХАТНИЙ

(Повість з іміґрантського життя в Канаді, нагороджена на Літературнім Конкурсі У. Н. Союзу).

2)

Пес скімлив нетерпляче. Господар натягнув на себе коротку курту з грубого сукна, на вуха натягнув мiхову шапку з навушницями і пустився до дверей. Не вспів їх відчинити, а Рудько з голосним гавканням прошився вже у отвір і зник у сніжній млі. Його гавкіт долітав десь здалеку. Господар пустився за ним, затулюючися від сніжної куряви.

Вийшов на засніжену дорогу, від хатини добрих дві сотки сяжнів. Вглядався у глибоку темінь, тільки нічого не бачив. Затихло гавкання пса. Не знав, у яку сторону дороги той побіг. Голосно його окликнув: пес озвався з дороги від лісу. Пустився у той бік.

В придорожному рівчаку на виході з лісу доглянув свого пса і ще якусь скулену постать, людини, чи звірини — здалеку не міг пізнати. Пес крутився довкола постаті, зтиха погавкуючи, то скімлячи. Переконався підійшовши, що це була людина. Сиділа безсило на снігу. Обіч лежала вже снігом напівзавіяна невелика валізка. Невеликі сніжні горбки надуло з боків сидячої; завіяно спущені в рівчак ноги. Півпритомна, жінка чи дівчина, ледви чутно заходилася спазматичним плачем.

Без слова взяв замерзаючу на руки й поніс. Вона не боронилася, ні не обзивалася. Урізь сціплені уста видобувалися приглушені ридання. Риданням людини вторувала десь далеко затихаюча метелиця...

Стало моторошно. Людина може вже напів закостеніла, може й дійти за ніч, а він бере її на свою відповідальність... — на мент виникла думка. — Помре у нього в хатині, а тоді слідство, клопіт з поліцією, може й судова розправа... Бери і доказуй, як справа в дійсности була, та чи докажеш, коли свідків — один Рудько, але він, хоч розумний, говорити не вміє! Ще чого доброго у вбивстві обвинуватять! Коли ні, то у допущенні смерти людини. Казатимуть, чому не повідомив на час? А кого повідомляти, раз на дворі глуха ніч, заметіль, а найближча людина живе за девять миль?... Буде, що буде, не лишатиж її замерзати. Може врятувати вдасться! — підбадьорив сам себе на голос.

У хаті положив несамовиту пацієнтку на своє вузеньке ліжко. Приглядатися не мав часу. Вискочив з балією нагребти на всякий случай снігу, вніс ведро води. Роззув свою гостю, полапав ноги... Зимні, як лід, пальці побіліли, між ними іскрилися кусники леду. Оглянув руки — те саме. І руки й ноги потребували негайного розтирання снігом, а він мав лише дві руки. Хвора лежала заплющивши очи. Спала, чи доходила! Окликнув її — вона навіть не порухалася. Хвилю не знав, що діяти, зовсім розгубився. Швидко похопився. Налляв пів шклянки гарячої води з чайника, долляв горілкою й підніс їй до уст. Розщепив зуби і силоміць почав лляти напій. Вона поворушилася, замахала руками.

— Лишіть мене в спокою! — вимовила насилу по англійськи.

— Тихо! — гостро прикрикнув на неї господар тоюж мовою. — Сідай, та розтирай снігом руки, як що не хочеш стати калікою!

Гарячий плин зробив своє. Поміг сісти і кинувся розтирати їй ноги. Потер одну, другу, але вона й не думала розтирати рук. Встромив ноги в сніг, самий хопився рук. Та хиталася мовчки, болю видно ще не відчувала.

Трохи не година завзятого розтирання ніг і рук на марно не пішли. Пальці почервоніли, ставали гарячими. Пацієнтка відчувала вже біль. Кричала й плакала, прохала дати їй можливість вмерти спокійно. Господар хатини, на неї не дивлячися, резонно заспокоював, що до смерти він не допустить. Прохав перетерпіти трохи, а він не допустить і до каліцтва. Вона зовсім молода, тай життя, хоча й гірко часом приходиться, не таке вже погане. Понатиравши до червона снігом, натер руки й ноги ще й спиртом. Гостя перестала кричати. Півсвідомо шептала щось, у якій мові — не міг вловити. Розкутав їй голову, завинену великою, европейського виробу хусткою. Густе, барви соломи волосся, обрямувало занадто худе, вимучене обличча, розсипалося по плечах. У півмряці виглядала і гарною і страшною. Такими малюють давних молодих мучениць переживших тюремні тортури й голод. Зняв далі старенький, вітром підбитий плащ. Не бачив ясно обличча, бо заслонював собою скупе світло лямпи. Але й в пітьмі воно смутно йому когось нагадувало...

— А тепер ще треба натерти груди. Не важко застудитися й запалення легенів схопити, — казав, похмуро розщіплюючи на ній блюзку. Руки хворої стримали його. Вперше слабим голосом вимовила зовсім свідомо:

— Не треба... Я сама... Соромно...

— Не будьте дитиною, — лагідно озвався, радий приверненню свідомости. — Та зрештою... В хаті тепло, роздягайтеся й натирайтеся самі. Можете розібратися зовсім і натерти все тіло. Я не буду на вас глядіти...

— Побачу... — тихо прошептала. Відвернувся; сів коло стола й заглибився в читання. Прочитав пів сторінки й нічого не розумів, — думка занадто занята неподіваною пригодою. Почув стримувані стогони, мусів оглянутися. Обнажена до пояса його гостя старалася натирати собі груди, та не могла.

— Не можу! Пальці дуже ломить... — вимовила винувато.

Огнем війнуло від обнажених дівочих грудей. Через мент схаменувся, опанував себе. Він мусить помогти, на принади не звертати уваги. Цеж людина тільки що відійшовша від смерти!...

(Дальше буде).

Витаймо цьогорічний Великдень братолюбієм —„Писанкою" Українським Жертвам Війни

ПОШУКУЄМО 500 ЖЕРТВОДАВЦІВ по $100

НАДЗВИЧАЙНА КАМПАНІЯ „СВОБОДИ" НА ДОПОМОГУ УКРАЇНСЬКИМ ЖЕРТВАМ ВІЙНИ

„Свобода", орган Українського Народного Союзу, свідома того, що її читачі та члени і відділи У. Н. Союзу були завжди прикладом жертвенности в кожній гуманітарній акції американських українців, закликає їх тепер до активної та жертвенної участи в проголошеній отсим надзвичайній кампанії, якої ціллю є знайти 500 жертводавців (осіб, товариств, чи відділів), з яких кожний зложив би одноразово не менше як $100 на допомогу найнещасливішим з нещасливих — українським жертвам війни.

Перші жертви в цій надзвичайній кампанії зложили ті, що працюють в „Свободі" й головній канцелярії У. Н. Союзу, а саме:

1—2)	„Свобода"	$200.00
3)	Микола Мурашко	$100.00
4)	Дмитро Галичин	$100.00
5)	Роман Слободян	$100.00
6)	Лука Мишуга	$100.00
7)	Степан Гладкий	$100.00
8)	Микола Близнак	$100.00
9)	Володимир Стасюк	$100.00
10)	Дмитро Кусий	$100.00
	Разом	$1,000.00

ХТО НАСТУПНИЙ?

Дальші жертви — по сто долярів чи більше — просимо слати чеками чи поштовими переказами, виписаними на „Свободу", на таку адресу:

SVOBODA

P. O. Box: 346. Jersey City 3, N. J.

Степан Мусійчук

НАША ПАСКА

★

Ти, мати, пасок напекла,
Яких могла:
Кождій дитині по пасчині.
І кошик зладила серед стола,
І ждеш Воскресної години.

★

Святили... Мати на очах
В гірких сльозах
Та з ким-же сісти паску їсти?
Пятьох синів, як орлів, нема, в світах,
Нема від них в Великдень вісти.

★

А батько стоїть у стола:
Мамо! Пора!
Нині желаємо вам діти,
Щоб мир, любов з вами була.
Не докінчив! Не можуть їсти...

★

Ти, мати, пасок напекла,
Яких могла:
Кождій дитині по пасчині.
І кошик зладила серед стола,
І ждеш Великодної Години.

твір, можуть зо свого боку прибрати різні форми. Є спомини з цілого життя, що обіймають кілька грубих томів. Бувають одначе теж короткі спомини, інколи навіть не з цілого життя, а тільки з певного періоду життя, навіть спомини деяких вибраних з життя подій, спомини про вибрані тільки особи, навіть спомини про одну тільки особу. Все це, чи довше писання, чи коротке, чи написане більше або менше удачно, якщо воно писане щиро, з очевидним баганням розкривати людське життя таким, яким воно пишучому видається, найде певно багато цікавих читачів. На початку нашого життя на іміграції могло видаватися, що переживання кожного з нас подібні на переживання інших імігрантів. Заживши довше в Америці, ми знаємо, що так воно не є. Тому й для нас самих і для другого покоління української іміграції мусять бути цікаві імігрантські переживання кожного імігранта. З того багато певно буде цікавим і для людей поза цею іміграцією. Цікаві вони й для всіх українських людей на рідній землі. Цікаві й для інших американців. Америка стоїть на становищі, що всяка людина без огляду на її походження, має свою гідність і представляє загальний інтерес для інших людей. З висказів чільних американців видно, що Америка просто жде образу імігранта, а в тому й українського.

ЖЕРТВИ НА ПРАЦЮ УКРАЇНСЬКОГО КОНГРЕСОВОГО КОМІТЕТУ

На цілі Конгресового Комітету жертвували: А. Штик з Дітройт, Міш., $230, які то гроші були зібрані на оголошення в місцевій пресі, а тепер призначено на працю Конгресового Комітету; Павло Горечка з Шікаго, Ілл., $10; Теодор і Анна Чорній з Балтімор, Мд., $10 як Великодну писанку.

ВЕЛИКДЕНЬ

Великдень...

Справді — великий день, велике Свято.

Свято великої любови Боголовіка до роду людського, Свято перемоги Правди над Злом, Життя над Смертю.

Пробуджується від тяжкого зимового сну природа, вистрілює першими квітами — провозвісниками грядучого буйного життя.

Ласкаво світить і гріє ясне сонечко, зеленіє травичка і дерева випускають свої листки.

Воскрес Христос, подолавши смерть.

Воскресла природа, поборовши небуття.

Воскресає в душі людини віра в добро, надія на краще майбутнє.

Радісно гудуть великодні дзвони. Радісно дзвонять у повітрі жайворонки. Радісно розлягаються луною молодечі, веселі пісні нашої молоді — веснянки, гаївки, (гагілки).

Цікавий є цей наш стародавній звичай проваджування весняних хороводів і співу весняних пісень. Сягає він далеко в глибину віків, як ще наші предки були поганами.

Віра наших предків-поган була спомучена з життям природи. Незбагнені тайни дня і ночи, зими й літа, грому й блискавиць, світил небесних і т. п. обоготворяли вони. Богом грому і блискавиць був у них Перун, бог вітру — Стрибог; бог лихий (смерти, зими, ночи) — Чорнобог.. Далі — Велес, Купало, Ладо, Марена і т. д., і т. д.

Поклонялися вони цим богам, приносили їм жертви і уряджували на їх честь величаві свята.

Та з найбільшій пошані було сонце, як джерело всього життя на землі. І коли після зимового сонцеповороту воно починало взмагатися в силу — наші предки раділи з того, уряджували свята, сполучені з певними обрядами й піснями — і так повстали колядки (пісні в честь бога Коляди). Колиж сонце вже остаточно перемагало зиму й покликало до нового життя завмерлу природу, коли наставала запашна весна — на цей час припадали найліпші весняні свята, з різними обрядами, забавами, хороводами й піснями-веснянками.

Давно це було. Не дійшли до нас докладні списи цих свят. Лише в пізніших літописах подибуються деякі згадки про ці „бісівські грища". Та зате дійшов до нас відгомін цих стародавніх обрядів і пісень — **в наших сучасних обрядах і піснях,** які жили спокон віку в народі, передавалися від одних поколінь до других і так збереглися йдо наших днів. Коли Христова віра опанувала український нарід, він тоді пристосував свої прадідні звичаї до **нових свят, і так: колядки сполучилися з Різдвом, а веснянки** (гагілки) з Великоднем.

Багато віків і багато подій пережив у минулому наш нарід. Ясно, що його звичаї і пісні не лишалися незмінними: вони змінялися, перетворювалися, змішувалися і в такій різнобарвній, м н о г о г р а н н і й формі дійшли до наших часів.

В XIX. століттю серед учених людей зявилося особливе зацікавлення народніми піснями, переказами, легендами, пословицями і т. п. проявами народньої творчости. Багато людей почало „ходити в народ", записувати ці народні твори — і так появилися цілі збірники народнього духа. Люди вчені розглянули, досліджували народні твори, повстала наука про народню словесну творчість.

Цікаво поглянути, якіж то сліди історичних подій і епох подибуємо ми народніх піснях, — а в веснянках (гагілках) спеціяльно?...

Ось маємо:

Дівчата:

А ми просо сіяли, сіяли,
Ой, Дід-Ладо, сіяли, сіяли...

Хлопці:

А ми просо витопчем,
витопчем
Ой, Дід-Ладо витопчем,
витомчем і т. д.

Звідки тут взялася згадка про Діда-Лада? Безумовно, дійшла до нас від тих часів, коли наші предки ще вірили в цього Лада (бог любови) і в часі від 25 травня до 25 червня улаштовували на його честь святочні грища.

Збереглися в піснях сліди й татарського лихоліття. Багато переказів, дум, пісень дійшло до нас від того тяжкого часу. Дуже цікава є веснянка про дівча, яке вхопили турки, коли воно брало воду.

Взяв її до себе старий турок:

Купив її черевички, —
Золоті обцаси,
Щоби вона забувала
Свої давні часи...
Купив її та перстені
На її білі пальці,
Щоби вона забувала
За свої коханці...

Поруч з думою про Марусю Богуславку, ця гагілка є прекрасною памяткою про ті часи, коли то турецько-татарська неволя що року забирала стільки жертв, особливо жінок і дівчат.

Так само відбилася в народніх піснях і доба панськошляхецька.

З того часу й походить славна широкозвісна гагілка про Зельмана.

Багато є пісень, в яких згадується й про останню добу панщини. Ось хочби й про Воротаря й інші. Прекрасні є веснянки, в яких відбивається сучасне життя. Напр.: „Чорнушко-Душко", „Красная весно", „Вербовая кладочка", і т. д.

Тяжка була минувшина українського народу, та він, перейшовши різні митарства, не втратив своєї життєздатности і відроджується нині до нового життя. А про страшну бувальшину хиба що на світлий Великдень виспівують радісні, розсміяні, опромінені лучами ласкавого весняного сонечка хороводи нашої молоді.

До весняних прикмет Великодних Свят належить і „червоне яечко" чи **писанка. Червоним** яечком ми обмінюємося з вашими знайомими й рідними при „христосуванні"; червоним яечком прикрашуємо наш великодній стіл. Діти бавляться червоними (й іншої барви) крашанками — чи то, „товкаються" носком до носка, чи качають з горки.

„Навколо червоного яечка стали скупчуватися всякі забобони, хоч правду кажучи, наскрізь поетичні і зовсім не шкідливі.

„Особливо поетичні ці „забобони" в українськім народі, що ще й досі зберіг прадавні перекази про повстання Дайбога, памяткою чого — червоне яечко, що має в собі всі чудодійні якости.

„Тому так нетерпляче чекають його і вже у Вербну неділю, бючися вербою, приказують „Не я бю, верба бе! Будь щасливий як верба і здоровий як вода, бо вже недалечко червоне яечко"!

А для того, щоби бути „щасливим як верба і здоровим як вода", перед свяченням кладуть до миски з водою пару крашанок і так умиваються, віруючи, що „ніщо краси лиця не зіпсує".

Скаралущу зі свячених яець кидають на ріку, щоб так сповістити про свято Великодня мертвих родичів, а на третій день Великодня ходять на могили „христосуватися" з ними й зоставляють для них по парі найкращих **крашанок.**

Сіючи на Провідній неділі коноплі на городі, кладуть до мішка із сімям червоне яечко, при чому приказують: Роди Боже, як яечко гоже.

На Вознесення йдуть з червоним яечком на поле і, підкидаючи його в гору над збіжжам, висловлюють бажання також високо йому вирости.

Щоби вгадати про врожайність майбутніх жнив, беруть три крашанки, значать їх і так „товкаються". Перша значить багатий урожай, друга — середній, а третя — кепський. Яка крашанка буде наймічніша, то й такий урожай буде.

Чудодійна сила червоного яечка помагає також здоровлю й відвертає всяке нещастя.

Виганяючи перший раз до череди худібку, гладять її червоним яечком по спині і приказують „Будь, моя худібонько, така сита та гладенька, як це яечко червоненьке". Колиж бува трапиться десь пожежа, то в огонь кидають крашанку, віруючи, що він уже не перекинеться на сусідні будівлі.

Такіж, приблизно, звичаї існують і в інших народів. Так у білорусів є звичай водити дівочий танець, при чому приспівують:

„Свець, свець, словейко,
Дам ці яейко"...

Далш умовляється „золоте сяйвечко дня" передати „яечко" тим, що живуть у загробному світі.

У нас же існує для цього т. зв. „Намський", або „Брахманський", чи просто „мертвецький" великдень, коли, — якщо вірити давнім переказам, — м о ж н а „христосуватися" з мертвими й обмінюватися з ними на ті крашанки, що були кладені на їх могилах на третій день Великодня".

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ „СВОБОДИ"

Прохаємо читачів „Свободи", що змінюють свою адресу, виповнити оцей блянкет, подаючи доконче с т а р у й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати його в листі з 10 ц. поштовими значками до адміністрації „Свободи". **10 ц. треба доконче залучити на покриття вироблення нової металевої плити.**

Імя й призвище ______________________ Ч. від. ______

Стара адреса ______________________________

Нова адреса ______________________________

____

ЩОБ СПОВНИТИ ЯКСЛІД ОБОВЯЗКИ ЧЛЕНА УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ТО НЕ ВИСТАРЧИТЬ НАЛЕЖАТИ САМОМУ ДО СОЮЗУ. БО ДО ЧЛЕНСЬКИХ ОБОВЯЗКІВ СВІДОМОГО ЧЛЕНА НАЛЕЖИТЬ ТАКОЖ ОБОВЯЗОК ЗАПИСАТИ ДО СОЮЗУ ЦІЛУ СВОЮ РОДИНУ, СВОЇХ ПРИЯТЕЛІВ ТА БЛИЗЬКИХ ЗНАЙОМИХ.

Про справжній вигляд Ісуса Христа

Історія не зберегла нам фізичного образу Боголюдини. Євангелисти в життєписі Ісуса не дають опису Його тілесної постаті. Та в ті часи це людей не цікавило. Вони шукали науки духової, і в життєписах великих людей ніхто не ставив собі за завдання вияснити, наприклад, вплиbу болю зубів на ці чи ті їх твори, як це було недавно при святкуванні столітньої річниці смерти великого німецького поета Йогана Вольфґанґа Ґете...

У Римі, на Квітну неділю й на Великдень, в церкві св. ап. Петра показують т. зв. нерукотворний образ Христа, що сам відбився на рушнику св. Вероніки, котрим вона стерла була піт із обличчя Спасителя на Його шляху на Голготу. Та цей образ відрізняється від тих зразків, що виробилися згодом, за традицією, в Византії й в Західній Европі, хоч і нагадує трохи візантійський зразок.

Східні чи західні мистці рідко коли ставили собі за мету передати фізичну подібність образу до оригіналу, первотвору. Ось, напр., Рафаель[1]) дав багато образів Ісуса Христа. Але той образ, який бачимо на його картині „Преображення", дуже мало нагадує Христове обличчя, що Рафаель дав у другій своїй картині: „Положення до гробу". Багато малярів змальовувало ту хвилину з Ісусового життя. Але коли між образом Рафаеля й його вчителя Перуджіна[2]) є ще якась подібність, то вона цілком зникає в Рембрандта[3]), що теж ізмалював був такий образ.

Мікель-Анджельо[4]) в картині „Страшний Суд", що є в Сикстинській каплиці, змальовує Христа як безбороду сильну, атлетичну постать. Бо він свідомо не хотів передавати фізичних рис навіть тих, що їх усі знали за їх життя. Ось у Фльоренції він створив знаменитий мавзолей Медічі[5]), але образи Козіма й Лаврентія Медічі не були подібні до них самих. Коли йому з цього приводу робили закиди, Мікель-Анджельо казав: „Через деякий час усі забудуть, як виглядали вони в дійсности, а я творю вічне".

Ясно, коли так дивитися на те, як віддавати дійсність, то фотографічна докладність великої ваги не має.

*

Щодо опису образу Христа, то того року з літературного архіву одного покійного бесарабського поета оголосили недавно друком один випис із стародавніх римських рукописів.

За часів римського цісаря Октавіяна Авґуста всі управителі різних країн, підвладних Римові були зобовязані надсилати до римського сенату відомости про всі цікаві події, які траплялися в їх країнах. Один із таких управителів, про-консуль[6]) юдейський за царя Ирода, Публій Лентуль, надіслав до римського сенату таке звідомлення:

„Великому й Шановному Сенатові Римському Публій Лентуль, управитель Юдеї, посилає поклін.

„Під цю хвилину зявилася в нас, і тепер ще живе одна дуже чесна людина. Йому на імя Ісус Христос. Народ уважає його за великого пророка, а його учні називають його сином Божим. Він воскрешає мертвих і зціляє хворих та недуги одним лише словом. Ця людина має високий та стрункий стан, постать його повна поваги й сильно впливає на всіх так, що той, хто дивиться на нього, не може не любити його, а заразом і відчувати якогось страху. Волосся його — барви дозрілого горіха, без блиску, гладке до вух, а від вух до плечей і нижче — кучеряве й блищить. Посеред голови воно розділене на два боки за звичаєм назарян. Чолом гладке й чисте. На всьому обличчі нема жадних плям, його прикрашує легкий румянець. Ніс і уста правильні; борода такого самого кольору, що й волосся на голові, густа, але не довга; на кінці роздвоюється.

„Погляд його тихий, величний і приємний. Очі небесного кольору, пронизують душу і блискучі. Він дуже ласкавий та любязний, коли навчає і втішає; суворий і страшний, коли виказує чиїсь провини. В рисах його обличчя є невимовна привабність укупі з величчю. Ніхто не бачив, щоб він сміявся, але бачили, як він плакав. Постать його висока, руки прості; він часто підносить їх догори. Плечі укладні. Говорить небагато, але з величністю, й кожне слово його зважене. Справді, цей чоловік найкращий між усіма людьми, в ньому видко правду, в котрій нема лукавства".

Коли цей документ непідроблений, то він має для нас першорядну вагу. А до цього опису можна додати те, що цілком несподівано відкрито декілька років тому.

З нагоди шлюбу наслідника італійського трону, принца Умберта, дозволили вивчити святі реліквії[7]), що знаходяться в Турині (Торіно), колишній резиденції пiємонтських королів.[8]) Реліквії ці, це — плащаниця, в котру було повите тіло Ісуса Христа після Його смерти на хресті. Після четвертого хрестового походу її перенесено до Европи, 1358. р. вона дісталася з Царгороду до Франції, була там спершу в місті Лірей, а потім у Шамбері[9]), звідки нарешті опинилася в Турині.

Плащаниця є 4,36 м. завдовжки і 1,10 м. завширшки, й на ній є відбиток людського тіла 1,80 м. заввишки й видні сліди ран на руках, ногах та грудях. Місцями вона попалена й полатана. Найшлися вчені (Поль Віньон, аббат Ноґіе, де Маліжей), що забралися дуже пильно її вивчати. Після докладних розслідів, вони поставили таку думку, що це справжня плащаниця, що підробити її після XV. в. булоб неможливо. Фотографія, що її зроблено з плащаниці, показує відбиток тіла й більше нічого. Але неґатив[10]) на скляній плиті показує й риси обличчя. Ні один мистець середніх віків не міг би намалювати портрету не тільки так, щоб він був представлений обернено, неґативно, як на фотографії, але й прямо, позитивно, чого доказом є невдалі стародавні копії тодішніх майстрів. Навіть і сучасний майстер не відваживсяб відбивати плащаницю так, щоб зберегти маєстатність, велич образу Христа, що вияснюється при подвійному фотографуванні. А те, що тіло Христове само сфотографувалося, без фотографічної плитівки, стараються пояснити природним способом. Кажуть, що тут за плитівку правила сама плащаниця, бо вона втягнула в себе миро й альое[11]), що ним, як каже Святе Письмо, помащено тіло Христа, а піт, виходячий з тіла, викликав відповідні хемічні зміни. Таким чином, могло і сфотографуватися тіло, що було нею загорнене за якусь потрібну до того кількість годин.

Інших, крім наведених, історичних документів щодо фізичного образу Ісуса Христа, покищо немає, та й навряд чи вони існують.

1) Рафаель Санті, славний італійський маляр і будівничий (архітект), один із найбільших мистців часів т. зв. відродження XV—XVI. в. (1483—1520).

2) Петро Перуджіно (справжнє імя — Вануччі), італійський маляр (1446—1524).

3) Рембрандт, голядський маляр і гравер (1606—1669).

4) Мікель-Анджельо Буонаротті, славний італійський маляр, різьбар і архітект (1475—1564), родом із Фльоренції.

Сикстинська каплиця, папська каплиця в Ватикані, збудована 1473. р. папою Сикстом IV.; в ній дуже багато чудових образів із біблійної історії; малювали ці образи найвизначніші мистці.

5) Медічі — визначний фльорентійський рід, що опікувався мистецтвом і наукою; з них Козімо (1519—1574) утворив тосканське князівство, Лаврентій (Льоренцо) був поет (1448—1492), стояв від 1469. р. на чолі Фльоренції.

Мавзолей — величавий нагробний памятник; назва від того, що один із малоазійських царів Мавзоль (із IV. в. перед Христом) казав собі виставити такий памятник (наче який храм) на своїй могилі.

6) Проконсуль — у старому Римі консуль у першому році після скінчення свого урядування (консуль — найвищий урядовець римської републики; їх вибирали все на рік, і то двох).

7) Останки тіл святих, або предмети, звязані з ними.

8) Піємонт, колишнє князівство в горішній Італії, що від 1720—1859 творило одне королівство зі Сардинією — звідсіля вийшло обєднання Італії, — тепер італійська провінція.

9) Шамбері, головне місто французької провінції Савоя.

10) Образ, що повстає в часі фотографування на фотографічній плитівці, має чорні місця там, де на предметі білі й навпаки.

11) Альое — африканська ростина з роду лилеєватих; з соковитого листя ростини добувають сік, відомий у лічництві.

КУПУЙТЕ ВОЄННІ БОНДИ!

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

—o—

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Місячні збори 204 відділу відбудуться в суботу, 12. травня ц. р., в год. 8:15 ввечір, в галі укр. прав. громади, 334 Іст 14. вулиця. На тих зборах мають явитися всі члени відділу, бо є важні справи до полагодження. Найважнішою точкою нарад буде справа несення помочі нашому Народові на рідних землях і тим, що з причини війни опинилися поза межами рідної Батьківщини. Тим нещасним жертвам тої війни треба негайної й обильної помочі. Ту поміч повинні зложити від себе всі члени при плаченню вкладок на руки уряду нашого відділу. Так зорганізовано зібрані датки будуть негайно передані до Українсько-Американського Запомогового Комітету для дальшої вислки, з виказом імен поодиноких жертводавців. — Уряд 204. відділу У. Н. С.

ГАМТРАМК, МІШ. — Збори Тов. ім. М. Шашкевича, від. 94, відбудуться в неділю, 13. травня, точно в годині 1:30 пополудні, під ч. 2376 Ґрейлінґ ул. Кожний член і членкиня обовязково мусять бути на тих зборах, з виїмком хорих і працюючих в неділі. Браття і сестри, ми так навчилися, щоби до нас хтось прийшов по вкладку, або приносимо до секретаря, а на збри прийти то борони Боже. Мовляв нам треба довго сидіти. Та при добрій кооперації вас самих то збори можна скінчити за одну годину. Ану постарайтеся прийти на ті збори і своїх знайомих привести та вписати їх до У. Н. Союзу, а переконаєтеся, що за годину підете до дому. Просимо членів більше інтересуватись Товариством і У. Н. Союзом. — За уряд: А. Патра, рек. секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. — Тов. ім. Івана Франка, від. 146, повідомляє членів, що наші збори відбудуться в неділю, 13. травня, в годині 1. попол., в Укр. Амер. Осередку, 2965 Карпендер ул. Просимо членів про приявність. — П. Андрушків, секр.

ТАМАСТОН, КОНН. — Тов. Укр. Січ, від. 421, повідомляє всіх членів, що збори відбудуться в неділю, 13. травня, точно в годині 2. пополудні. Просимо всіх членів явитися на збори і принести свою належитість. Старайтеся привести нових членів до У. Н. Союзу, за що отримаєте нагороду. — За уряд: А. Береза, предс.; Т. Михнюв, кас.; П. Шеремета, секр.

МОНЕСЕН, ПА. — Бр. св. Ап. Петра й Павла, від. 338, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 13. травня, в годині 2. пополудні, в українській галі, 213 Скунмекер Еве. Просимо членів прийти і заплатити свої місячні вкладки. — За уряд: І. Фаль, предс.; П. Янковський, кас.; М. Куць, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. — Тов. Запорозька Січ, від. 155, подає до відома всім членам, що місячні збори відбудуться в пятницю, 11. травня, в одгині 7:30 ввечір, в гали де звичайно. Просимо всіх членів прийти на збори, бо буде важна справа до полагодження. Рівнож просимо довгуючих членів вирівнати свої довги, бо інакше будуть суспендовані. — За уряд: М. Чумер, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 28. квітня 1945. р. померла в 54. році життя

РОЗАЛІЯ СМОЛІЙ,

членкиня Тов. Просвіта, від. 16 У. Н. Союзу в Спрінґ Валей, Н. Й.

Покійна походила зо села Бурщин, повіт Рогатин. До У. Н. Союзу вступила в серпні 1927 року. Полишила в смутку 5 дітей: Анну Бандура, Евгенія Сивенька, Іван, Марія і Стефан.

Похорон відбувся в середу, 2. травня, з дому жалоби до укр. катол. церкви св. Петра й Павла а відтак на цвинтар до Бордонії. — В. Й П.!

Анна Загадайко, секр.

ТАРЗАН, ч. 1072. Тайна розвязана.

Держачи вояків на вістрю стріли, Тарзан приказав оживити зімлілого.

Як цей відкрив очи, Тарзан нахилився над ним, і той сказав тихо:

„Ні, ти справжній Тарзан. Тамтой має близни й палючі очи". Його голос ослаб і він помер.

„Хтось удає Тарзана", сказав вожд чорних. „Я піду його покарати".